

Nemes Lampérth József: Városligeti részlet, 1912.
Kiscelli Múzeum, Budapest

Kmetty János: Városliget, 1912.
Budapesti Történelmi Múzeum, Budapest

66

NEMES LAMPÉRTH JÓZSEF (1891-1924)

Városligeti részlet, 1912

Olaj, vászon, 100x90,5 cm

Jelezve balra lent: Nemes Lampérth József 1912

Kezdő ár: 30 000 000 Ft / 100 000 EUR

Becsérték: 50 000 000 – 70 000 000 Ft

Estimated value: 166 667 – 233 333 EUR

KIÁLLÍTVA:

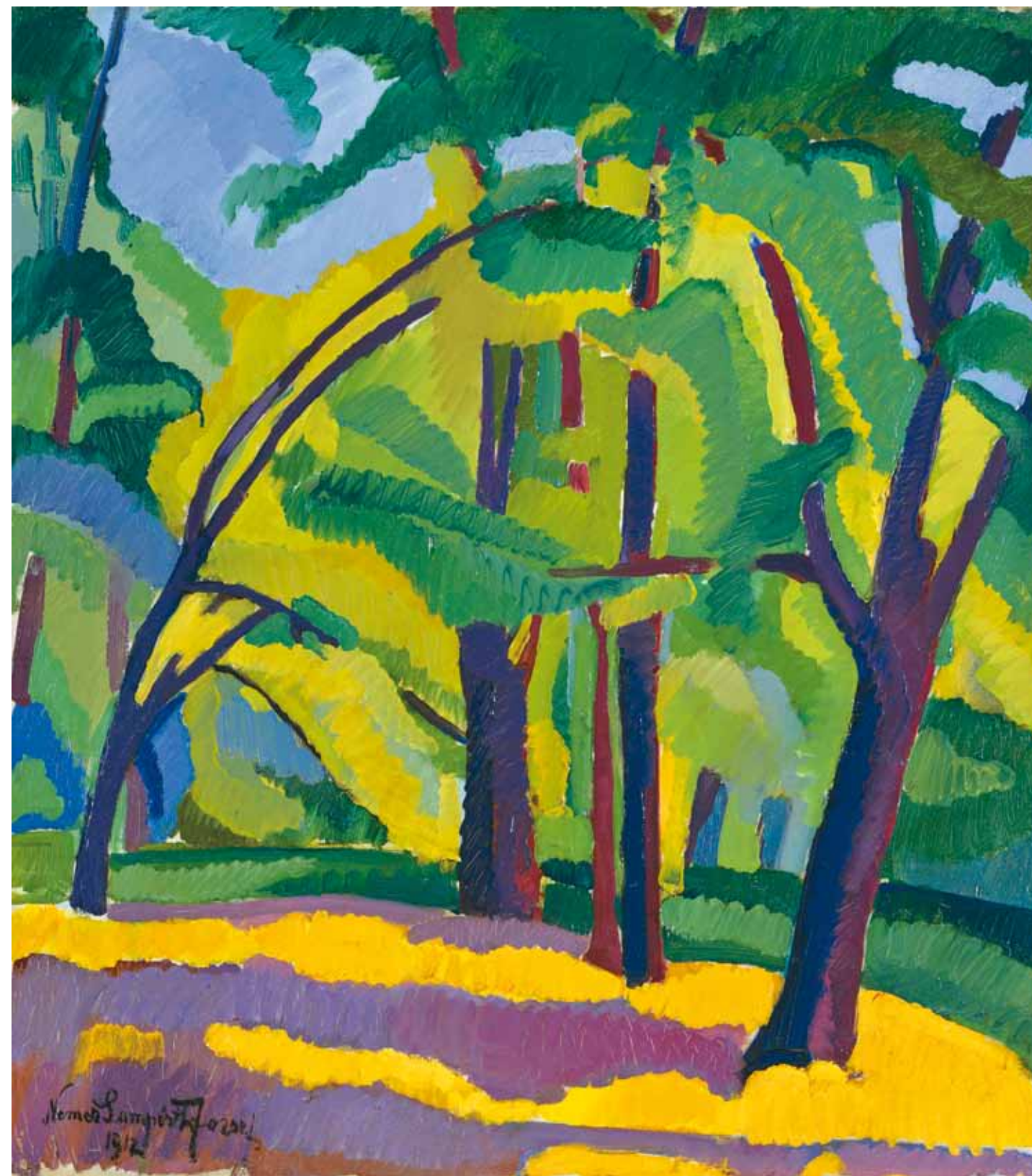
- Csorba Géza szobrászművész, Diener Dénes Rezső, Dobrovics Péter, Erős Andor, Kmetty János, Nemes Lampérth József és Schönberger Armand festőművészek csoportkiállítása. Nemzeti Szalon, Budapest, 1917. június, katalógus: 164.
- Nemes Lampérth. Kassák Emlékmúzeum és Archívum, Budapest, 1984. augusztus 16. – szeptember 16. katalógus: 6.

KIÁLLÍTVA ÉS REPRODUKÁLVA:

- A magyar festészet rejtőzködő csodái – Válogatás magyar magángyűjteményekből I., Budapest, Mű-Terem Galéria, 2004. 259. oldal
- A 121 legszebb magyar festmény. Virág Judit Galéria, Budapest, 2009. 111. oldal

REPRODUKÁLVA:

- Kállai Ernő: Új magyar piktúra 1900–1925. Amicus Kiadó, Budapest, 1925¹, 35. kép; Gondolat Kiadó, Budapest, 1990², 17. színes kép
- Molnár Zsuzsa: Nemes Lampérth. Corvina Kiadó, Budapest, 1967, 5. kép.
- Mezei Ottó: Nemes Lampérth József. Corvina Kiadó, Budapest, 1984, 1. kép.

66

Nemes Lampérth József: Városligeti részlet, 1912. magántulajdon

Uitz Béla: Fák, 1916. Magyar Nemzeti Galéria, Budapest

Kmetty János: Városliget, 1910-es évek első fele, magántulajdon

A NEMES LAMPÉRTH ÉLETMŰ

A nélkülözés és a nyomor állandó kísérője volt Nemes Lampérth József életének. Szüleinek korai halálától (1912) egyedül, folytonosan változó albérletekben, baráti műtermekben és kórházakban élt és dolgozott. Legszilárdabb támasza mindvégig a Szépművészeti Múzeum volt, ahol már pályája kezdetén barátokra és támogatókra lelt. Pogány Kálmán, Meller Simon, Petrovics Elek és Takács Zoltán személyében olyan pártfogókat talált, akik azon túl, hogy bevezették az ifjú művészt a múzeum gyűjteményeibe, később az életmű megmentőinek is bizonyultak. A folyamatos bizonytalanság és változó körülmények miatt szétszóródott és nagyrészt megsemmisült életmű maradványainak legnagyobb része épp a Szépművészeti Múzeumnak köszönhetően vésztele át az elmúlt évszázadot. A fenti barátok támogató szándékának köszönhető többek között Nemes Lampérth két nagyméretű atkképének fennmaradása is, melyek ma a Magyar Nemzeti Galériában találhatóak.

A nem túl hosszú pálya, a tizenhárom év terméséből ma alig több mint 40 olajkép ismert. A zömében középméretű tájkép és csendélet közül kiemelkedik az itt bemutatott *Városligeti részlet*, mely Nemes Lampérth korai periódusának vitathatatlan főműve.

A „VÁROSLIGETI FESTŐK”

Ferenczy Károly az akkor már diadalát ülő nagybányai plein air festészet legnagyobb hatású mestere 1908-tól lett a Képzőművészeti Főiskola tanára. Elsősorban alakrajzolás és alakfestést oktatót, de a „rendes” kurzusok mellett alakrajzolósi tanfolyamot is szervezett az Egreskertben esti szabadiskola formájában. A fiatal, pályakezdő művészek körében ezek az esti órák komoly népszerűségnek örvendtek. Nem pusztán Ferenczy neve, személyisége csábította őket, óriási vonzerőt jelentett a szabadiskola ingyenes volta is.

Az 1911-1912-es tanévben, Ferenczy két tanítványával, Diener Dénes Rudolfal és Erős Andorral szoros barátságban ezt a stúdiót látogatta Uitz Béla, Kmetty János és Nemes Lampérth József is. Az aktrajzolás mellett a kis kompánia – a Főiskola oktatási keretén belül egyre nagyobb szerephez jutó – plein air tanulmányokat is készített, melyek kézenfekvő módon a közeli városligetben születtek. „A *Városliget mintegy városi megfelelője a nagybányai tájnak, lehetőséget adott az új generációnak modern tájképi kísérleteire.*”¹

A magyar művészettörténet szempontjából e társaság korai tevékenysége kiemelkedő jelentőséggel bír. Uitz Béla, Kmetty József és Nemes Lampérth annak a csoportnak lesz az origója, mely 1916-ban Fialatok néven mutatkozik be a budapesti művészeti szcénában. A csoport – kiegészülve Perlrott Csaba Vilmoossal, Dobrovics Péterrel – a Nyolcak festészeti eredményeit továbbgondolva, egy új monumentális festészet megteremtését tűzte ki célul. Ezzel az igényükkel pedig az aktivizmus korai időszakának talán legfontosabb képviselőivé léptek elő az 1910-es évek közepén.

KLASSZICIZMUS – A NYOLCAK UTÁN

A Nyolcak „*pragmatikus levegőtlenése elvégezte a maga fejlődéstörténeti funkcióját, mihelyt annyira tisztázta a szerkezetes modellé stílusproblémáját, hogy az új tektonika a következő nemzedéknek úgyszólván vérévé válhatott. Ez a nemzedék a maga eleve beidegzett tektonikus fegyelmét nyugodtan rábízhatta a magyar érzékiség szom-*

jazta levegős burkolatok lazító, tompító festőiségére.” –írja az 1910-es évek közepének festészeti légköréről Kállai Ernő.²

A Fialatok Cézanne és Matisse újításainak magabiztos elsajátítása után hagyományos műfajok és témák felé fordultak. Amikor már zsebben volt a komponálás cézanne-i és a szelektálás modernkori elve, meglepő módon reneszánsz és barokk előképek után néztek. Akárcsak az idősebb Pör és Kernstok, e korstílusok klasszikus kompozíciós sémáit, valamint a clair-obscur gyakorlatát vették át. Ez nem valamiféle visszatérés az akadémizmushoz, hanem a már a Fauve-ok és a Nyolcak által felszabadított forma- és színgamma alkalmazása a komponálás tradicionális sémáira. Míg az akadémizmus esetében a festmény a mimézis elve alapján épült fel, addig itt a festészet önálló grammatikája határozza meg a kép szerkezetét. Bármennyire is emlékeztet Kmetty vagy Nemes Lampérth egy-egy alkotása Greco-ra, vagy éppen Velazquez-re, a festmény belső szerkezete a kép új szuverén rendje alapján épül fel. Céljuk „... a *klasszikus festői hagyományt és a modern képfelbontást szintetizáló művészet megteremtése.*”³

NEMES LAMPÉRTH MONUMENTÁLIS STÍLUSA

A „Fialatok” 1917-es Nemzeti Szalonban rendezett csoportkiállításának katalógusában így fogalmaznak a résztvevő művészek: „*ez a fiatalság megtette az első lépést a XX. század nagy monumentális festészete felé.*”⁴

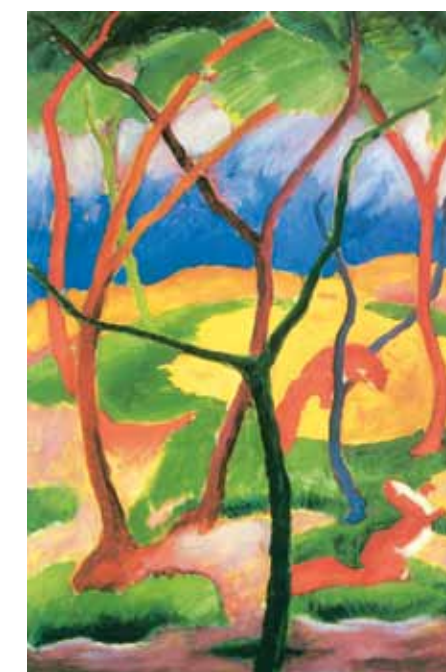
A klasszikus festészeti tradíciók megújítása, valamint a monumentalitás iránti igény már pályája kezdetétől jellemező volt Nemes Lampérth festészetére. Motívumainak erőteljes, már-már túlfeszített plasztikus formái, valamint a színkezelés vibráló, primitív frissessége a magyar művészet egyik legeredetibb és legkiemelkedőbb figurájává avatják személyét. Egyéni stílusnak alapjellegét stráfozó festésmódja jelenti, melynek első, immár kiforrott példája a *Városligeti részlet*.

A képen jól megfigyelhető, hogy Lampérth a festőtárs, Kmetty „*Cézanne-osan finom térszövés*”-ét – sajátos pszichikai adottságaiból eredően – expresszív irányban fejleszti tovább. Lüktető, néhol már egzaltált ecsetkezelése, virtuóz módon szövi össze a táj keveretlen színfoltjait. A zöldek különböző árnyalatai a sárgákkal és az ég szürkéjével meleg harmóniába olvadnak össze, miközben a liget fái monumentális látványá nemesednek a nagyméretű festővászonon. „*Hasonlattal élve, Nemes Lampérth képei felkiáltó mondatok. Nélkülözik a hosszadalmas előkészítést, a díszítő és jellemző jelzők sorát. Motívumai akár táj, akár csendélet, akár emberalak, egyszerű, egyhangsúlyú motívumok.*” – írta Kampis Antal 1948-ban, a festő első emlékkiállításának katalógusában.⁵

Kaszás Gábor

Alexej Javlenzkij: Murnau-i részlet boglyákkal, 1908-1909, National Gallery of Canada, Ottawa

Franz Marc: Erdőrézlet, 1911. magántulajdon

Vaszilij Kandinszkij: Őszi tanulmány Oberau mellett, 1908. Stadtische Galerie in Lenbach, München

¹ Kopócsy Anna: Kmetty János – Városliget. In.: Virág Judit Galéria 40. árverés, 113. tétel, 2012. 158. oldal

² Kállai Ernő: Új magyar piktúra 1900–1925. Gondolat Kiadó, Budapest, 19902, 90. oldal

³ I.m.: 118. oldal

⁴ Csorba Géza szobrászművész, Diener Dénes Rezső, Dobrovics Péter, Erős Andor, Kmetty János, Nemes Lampérth József és Schönberger Armand festőművészek csoportkiállítása. Nemzeti Szalon, Budapest, 1917.

⁵ Nemes Lampérth József festőművész emlékkiállítása. Budapest, Fővárosi Népművelési Központ, 1948.